

TÜRKİYE'NİN ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNDE DEMOKRASİYE AYKIRI BİR DURUM VAR MI?

DR. Nayef Bin NAHAR

Katar Üniversitesi Yüksek Öğretim ve Bilimsel Araştırmalar Fakültesi Dekanı

Yes

%50

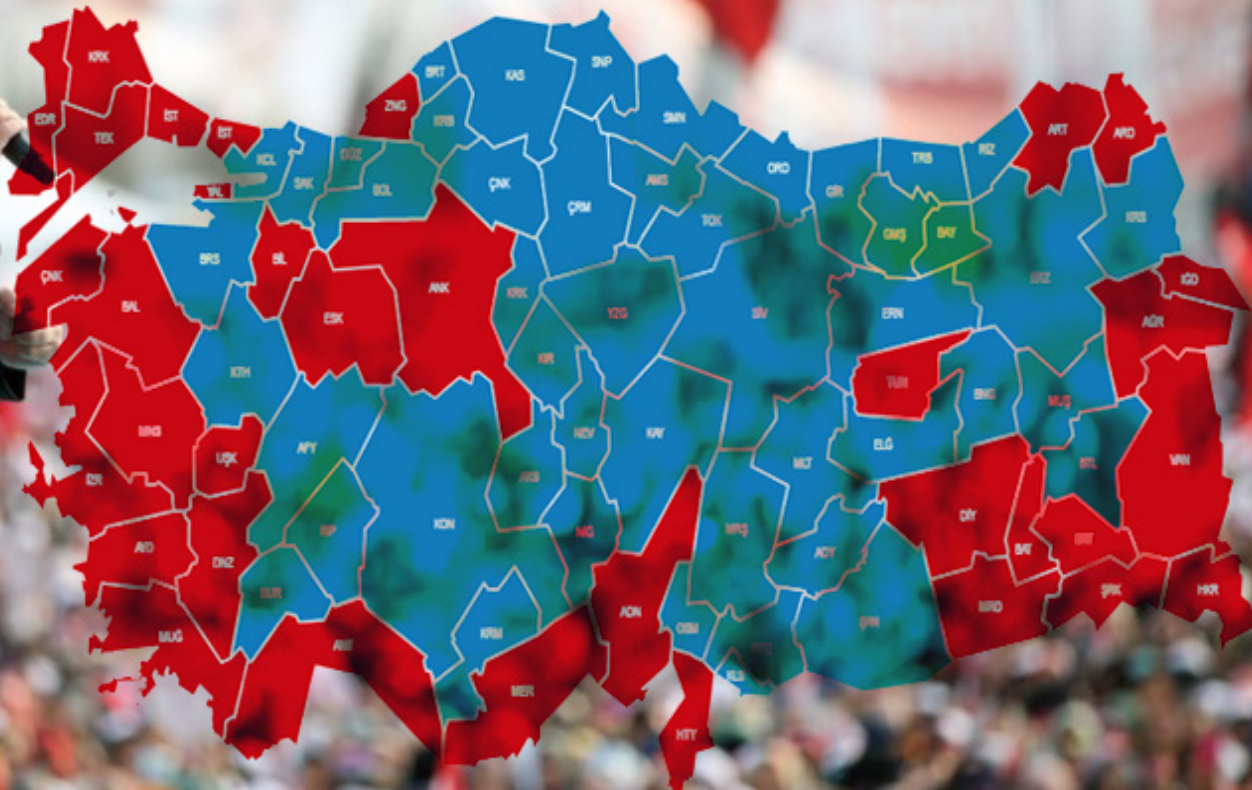
No

%51,4

25.157.025
Total votes

%48,6

23.777.091
Total votes

TÜRKİYE'NİN ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNDE DEMOKRASİYE AYKIRI BİR DURUM VAR MI?

Yes

%50

No

%5 DR. Nayef Bin NAHAR

%48,6

**Katar Üniversitesi Yüksek Öğretim ve Bilimsel
Araştırmalar Fakültesi Dekanı**

23.777.091

ندوة ثقافة مؤصلة

www.wa3foundation.net

Bu makale; siyasi analiz niteliğinde olmamakla birlikte, siyaset bilimi çerçevesinde yazılmıştır. Bu makale Adalet ve Kalkınma Partisi'nin bu anayasa değişikliğini tercih etmesini ve benimsemesini analiz etmeyi hedeflemiyor. Asıl hedeflediği konu; bu değişiklikleri politikanın teorik çerçevesinde ele almaktır. Yani cevaplamayı hedefledimiz soru şudur: Anayasa değişikliği demokrasinin teorik standartlarına ne kadar uymaktadır?

DEMOKRASİ MESELESİNE GİRİŞ

Anayasa değişiklikleri bir demokrasi tartışmasına yol açtığından dolayı, bu meseleyi politikanın teorisine uyarlamak için demokrasi sistemi hakkında bir özet yazmamız gerekecek. İlk olarak belirtmemiz gerekir ki; demokratik sistem dünyanın en uzun ömürlü bir düşünce sistemidir. Demokrasi bu uzun yaşam sürecinde birçok etkene ve değişime uğramıştır. En önemlisi de Fransız devriminin ardından yaşadığı iki büyük değişimdir.

Birinci değişim: İdeolojik değişim. Bu liberalizm ve sosyalizm gibi ideolojilerin demokrasie girmesiyle olmuştur. 19. Yüzyılda da Hıristiyanlığın demokrasieyi benimsemesi resmileşmiştir.

İkinci değişim: İcraatta değişim. Demokrasinin dolaylı modelden, vekillik modeline geçmesiyle olmuştur.

Bu iki değişim; politikanın ve fikirlerin demokrasiden uzaklaşmasında önemli rol oynamıştır. Birinci değişime değinecek olursak; ideoloji sahipleri, demokrasinin bir başka ideolojinin kontrolünde olmasını reddetmiştir. Liberaller sosyalist demokrasie karşı çıktılar, çünkü sosyalist sistemin demokrasinin en önemli değeri olan özgürlüğe karşı bir sistem olduğunu savundular. Aynı şekilde sosyalistler de liberalist sistemli demokrasie karşı çıkmışlardır. Joseph Schumpeter "Sosyalistler, tek

sadık demokratlar olduklarını ve demokrasinin tek orijinal bayisi olduklarını iddia ettiler” demiştir.⁽¹⁾

İkinci değişime değinmek gerekirse de; demokrasinin Jacques Rancière ve Jacques Rousseau gibi birçok filozof tarafından reddedilmesinden bahsedebiliriz. Çünkü onlar vekillik modelini feodalizmin tehlikeli bir uzantısı olarak gördüler. Jacques Rousseau “ Vekillik sistemi yeni bir düşüncü akımıdır, bize feodal rejimler tarafından geçmiştir, yani o insanlığı yozlaştıran müstebit ve akıl almaz olan rejim sisteminden. Çünkü eski rejimlerde ve krallıklarda halkın adına temsilci ve vekile dayanan bir sistem yoktur, dedi.⁽²⁾ Aynı şekilde Jacques Rancière ülkelerin büyümesi ve nüfusun artmasından kaynaklanan bu değişimi reddetmiş, “ Vekilliğin rejimi nüfusun artışına karşı koymayı gerektiren bir sistem değildir. O sadece oligarşik bir sistemdir”⁽³⁾ dedi.

DEMOKRASİDE SABİT VE DEĞİŞKEN UNSURLAR

Giriş yazısından da anlaşılacağı gibi; demokrasiyi oluşturan esas unsurlar üzerinde tartışmalar var. Biz ise bu tartışmanın dışında kalıp demokrasinin tarihi ve mantıksal yapısını araştırarak demokrasinin iki tür unsurdan oluştuğu sonucuna varacağız.

Değişmeyen Unsurlar: Bunlar da üç ayrı unsurdan oluşmaktadır. Halkın iradesi, mutlak çoğunluk ve soyut eşitlik. Bu üç unsur demokrasinin mantıksal yapısının değişmeyen etmenleridir. Demokrasinin tarihsel sürecinde Halk iradesinin bariz bir etken olduğunu görürüz. Bu unsurların beraberinde halk oylaması, hukukun önünde eşitlik ve siyasete değişim gibi etmenler doğmakta.

(1) Schumpeter, Joseph, Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi, Tercüme: Haydar İsmail (Arap Çeviri Kuruluşu, Beyrut, 1.B, 2011) 455. Sayfa

(2) Jean-Jacques, Rousseau, Toplumsal Sözleşme, Tercüme: Abdulaziz Labib (Beyrut, Arap Birliği Araştırma Merkezi, 1.B, 2011) 193. Sayfa

Jacques Rancière, Demokrasi Nefreti, Geçmiş Kaynak, 67. Sayfa

(3) Jacques Rancière, Demokrasi Nefreti, Geçmiş Kaynak, 67. Sayfa

Değişen Unsurlar: Çok sayıda değişken unsur olmakla beraber, laiklik, liberalizm, sosyalizm gibi etkenleri örnek gösterebiliriz. Bunlar demokrasinin olmazsa olmaz niteliğindeki unsurları değildir ve demokrasinin tarihsel değişim sürecinde vazgeçilmez konumda olmamışlardır.

Buna göre, **Demokrasinin değişmeyen üç unsurunu ve o unsurların beraberinde gelen değişimleri ve uygulamaları barındırmayan herhangi bir sistem hiç bir şekilde demokratik olamaz**, halk iradesine kulak vermeyen bir sistem sınıfsal bir rejim olup, Oligarşik, Teokrasik, Aristokrasik veya Otokrasi vb. bir sistem olmuş olur. Mutlak çoğunluğu göz ardı eden bir sistem ise; egemenlik özelliğini hiçe saymış olur. Egemenlik ise; demokrasinin vazgeçilmez bir özelliğidir. Soyut eşitlikten vazgeçilmesi durumunda rejim, halkı uğruna olmaktan çıkmış olur. Platon demokrasiyi "Tüm fertlere eşit bir yaklaşımla davranır, o fertler eşit olmasa bile"⁽⁴⁾ olarak tanımlar. Aristoteles ise; demokrasinin esasının **toplumsal adalete** dayandığını belirtir ve "Eşitliğin uygulanması hak edene değil, çoğunluk ve istatiksel sayısı yüksek olanadır"⁽⁵⁾ Fransız sosyal bilimcisi olan Alain Touraine göre; siyasette eşitlik "Onsuz demokrasi diye birşey yoktur".⁽⁶⁾ Eşitlik ise "Tüm demokratik siyasetler ve düşünceler her daim merkezdedir".⁽⁷⁾

(4) Platon, Devlet, 244. Sayfa.

(5) Aristoteles, Politika, Tekrarlanmış Kaynak, 529. Sayfa.

(6) Touraine, Alain, Demokrasi Nedir, 34. Sayfa.

(7) Bir önceki kaynak, 255. Sayfa.

ERDOĞAN'IN ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ NELER İÇERİYOR?

Demokrasinin değişmeyen ve değişen özelliklerinden bahsetmemizin ardından, halk oylamasıyla kabul edilen anayasa değişikliğinden bahsedelim. Anayasa değişikliklerine baktığımızda iki farklı türden oluştuğunu görüyoruz.

- Uygulamalarla ilgili olan değişiklikler: Seçilme yaşı, Parlamento üyelerinin sayısı vb. değişiklikler. Makalenin konusu itibarıyla bu yasalardan bahsetmeyeceğiz.
- Yürütme ile ilgili anayasa değişiklikler: Bunlar altı adettir.

Birinci: "TBMM; Meclis Araştırması, Genel Görüşme, Meclis Soruşturması ve Yazılı Soru yollarıyla bilgi edinme ve denetleme yetkisini kullanır."

İkinci: "Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilir."

Üçüncü: Cumhurbaşkanı; yardımcılarını ile bakanları atar ve görevlerine son verir, Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil eder ve yürütme yetkisi ona aittir."

Dördüncü: "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir ve Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz."

Beşinci: "Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir."

Altıncı: "Cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir."

ANAYSA DEĞİŞİKLİĞİNDE PROBLEM NEDİR?

Budeğişikliklerigözönünde bulundurduğumuzda; bunlardan hiçbirinin demokrasinin esasına karşı olduğunu göremeyiz. Türkiye'nin siyasi yapısı hala şu şartları barındırmaktadır:

1. Çoğunluğun Üstünlüğü. Halkın çoğunluk üstünlüğünün hiç bir ideolojik etki ve yönlendirme altında olmadığını görülmekte.
2. Halkın Egemenliği. Eşitliği bozacak bir şekilde farklı bir kesimi üstün kılacak bir koşul söz kosnusu değildir. İran Rejiminde adayların Dini ilme sahip olması gibi bir durumdan bahsetmemiz mümkün değil.
3. Halk Oylaması. Yeni anayasa değişikliği başkanın iki kereden fazla seçilmesinin önüne geliyor ve seçimler periyodik bir şekilde düzenlenmektedir.
4. Kanunda Eşitlik. Anayasa değişikliği bu konuyla ilgili olmasa da, Cumhurbaşkanının suçlu olması durumunda meclis tarafından yargılanmasının önünü açmıştır.
5. Yasama Organlarının Bağımsızlığı. Anayasa değişikliği bu konuya değinmeyip var olan anayasadaki maddeleri geçerli kılmıştır.

Bunagöre, Türkiye'deki "Anayasa Değişikliğini" demokrasinin teorik eleklerinden geçirdiğimizde, bu değişikliklerin hiçbir şekilde çoğunluğa, cumhurun egemenliğine, mutlak eşitliğe ve buna bağlı olan ilkelere aykırı olmadığını görmekteyiz. Sonuç olarak bütün bu değişiklikleri demokrasi çerçevesinde değerlendirmek mümkündür.